Zbiór Orzeczeń

OPINIA RZECZNICZKI GENERALNEJ
TAMARY ĆAPETY
przedstawiona w dniu 11 września 2025 r. [1]

Sprawa C-196/24 [Aucrinde] [i]

xx
przeciwko
ww,
yy,
zz,
vv,
przy udziale:
Ministère Public

[wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożony przez tribunal judiciaire de Chambéry (sąd w Chambéry Francja)]

Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym – Współpraca sądowa między sądami państw członkowskich w sprawach cywilnych lub handlowych – Przeprowadzanie dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych – Ekshumacja zwłok w celu ustalenia więzi filiacyjnej – Testy genetyczne – Wniosek o przeprowadzenie dowodu uznany za sprzeczny z podstawowymi zasadami prawa krajowego wezwanego państwa członkowskiego – Powody odmowy uwzględnienia wniosku o przeprowadzenia dowodu – Konflikt praw podstawowych – Godność ludzka osoby zmarłej – Poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego – Tożsamość – Prawo do poznania swojego pochodzenia genetycznego

I. Wprowadzenie

1. W niniejszej sprawie zwrócono się do Trybunału z wnioskiem o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym w przedmiocie interpretacji rozporządzenia (UE) 2020/1783, które ustanawia współpracę sądową w sprawach cywilnych i handlowych w zakresie przeprowadzania dowodów [2].

[1] Język oryginału: angielski.

[i] Niniejszej sprawie została nadana fikcyjna nazwa. Nie odpowiada ona rzeczywistej nazwie ani rzeczywistemu nazwisku żadnej ze stron postępowania.

[2] Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (przeprowadzanie dowodów) (Dz.U. 2020, L 405, s. 1) (zwane dalej „rozporządzeniem 2020/1783”).

2. Dokładniej Trybunał został poproszony o dokonanie po raz pierwszy oceny, czy krajowe normy ustawowe, uznawane za kwestię porządku publicznego, mogą stanowić podstawę odmowy wykonania wniosku o przeprowadzenie dowodu skierowanego przez sąd jednego państwa członkowskiego (sąd wzywający) do sądu innego państwa członkowskiego (sądu wezwanego).

3. Pytania skierowane do Trybunału powstały w kontekście postępowania sądowego wszczętego przed Tribunale di Genova (sądem w Genui, Włochy, zwanym dalej „sądem włoskim") w celu ustalenia pochodzenia powoda w niniejszej sprawie. W tym celu sąd ów zwrócił się do tribunal judiciaire de Chambéry (sądu w Chambéry, Francja), będącego sądem odsyłającym, z wnioskiem o przeprowadzenie dowodu na podstawie rozporządzenia 2020/1783 na potrzeby wydania opinii biegłego z zakresu genetyki niezbędnej do ustalenia pochodzenia. Wykonanie tego wniosku obejmuje ekshumację zwłok domniemanego ojca, pochowanego we Francji, oraz pobranie z nich próbki niezbędnej do przeprowadzenia profilowania genetycznego.

II. Właściwe prawo Unii Europejskiej

Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

4. Artykuł 1, zatytułowany „Godność człowieka", stanowi:

„Godność człowieka jest nienaruszalna. Musi być szanowana i chroniona".

5. Artykuł 7, zatytułowany „Poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego", stanowi:

„Każdy ma prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego, domu i komunikowania się".

Rozporządzenie 2020/1783

6. Artykuł 1 określa cel rozporządzenia 2020/1783. Dokonuje rozróżnienia pomiędzy pośrednim przeprowadzeniem dowodu, przewidzianym w art. 1 ust. 1 lit. a), i bezpośrednim przeprowadzeniem dowodu, przewidzianym w art. 1 ust. 1 lit. b). Przepis ten ma następujące brzmienie:

„1 Niniejsze rozporządzenie stosuje się w sprawach cywilnych lub handlowych, w przypadku których sąd państwa członkowskiego, zgodnie z prawem tego państwa członkowskiego, występuje z wnioskiem o:

a) przeprowadzenie dowodu do właściwego sądu innego państwa członkowskiego; lub

b) przeprowadzenie dowodu bezpośrednio w innym państwie członkowskim.

[…]".

7. Artykuł 12 rozporządzenia 2020/1783 zawiera przepisy ogólne dotyczące wykonania wniosków o pośrednie przeprowadzenie dowodu w rozumieniu art. 1 ust. 1 lit. a) tego rozporządzenia. Właściwe fragmenty art. 12 stanowią:

„1. Sąd wezwany wykonuje wniosek niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 90 dni od wpływu wniosku.

2. Sąd wezwany wykonuje wniosek zgodnie ze swoim prawem krajowym.

3. Sąd wzywający może wezwać, przy użyciu formularza A zawartego w załączniku I, do wykonania wniosku w szczególnej procedurze, którą przewiduje jego prawo krajowe. Sąd wezwany wykonuje wniosek w szczególnej procedurze, chyba że byłoby to niezgodne z jego prawem krajowym lub sąd wezwany nie może tego uczynić z powodu poważnych trudności praktycznych. Jeżeli sąd wezwany nie zastosował się do wezwania do wykonania wniosku w szczególnej procedurze z jednego z tych powodów, zawiadamia o tym sąd wzywający przy użyciu formularza H zawartego w załączniku I.

[…]”.

8. Artykuł 16 rozporządzenia 2020/1783 wymienia podstawy odmowy wykonania wniosku o pośrednie przeprowadzenie dowodu zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. a) tego rozporządzenia. Podczas gdy art. 16 ust. 1 dotyczy wyłącznie wniosków o przesłuchanie osoby, które nie są istotne w niniejszej sprawie, art. 16 ust. 2 ma następujące brzmienie:

„2. Można odmówić wykonania wniosku z innych powodów niż wskazane w ust. 1, tylko wtedy jeżeli zachodzi co najmniej jeden z następujących powodów:

a) wniosek nie jest objęty zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia;

b) wykonanie wniosku nie należy do zakresu działania sądów zgodnie z prawem państwa członkowskiego sądu wezwanego;

c) sąd wzywający nie zastosował się do wezwania sądu wezwanego o uzupełnienie wniosku o przeprowadzenie dowodu zgodnie z art. 10 w terminie 30 dni od takiego wezwania; lub

d) kaucja lub zaliczka, o które zwrócono się zgodnie z art. 22 ust. 3, nie zostały złożone lub uiszczone w terminie 60 dni od odpowiedniego żądania sądu wezwanego”.

9. Artykuł 19 rozporządzenia 2020/1783 dotyczy wniosków o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. b) tego rozporządzenia. Artykuł 19 ust. 7 wymienia podstawy odmowy wykonania takiego wniosku i ma następujące brzmienie:

„7. Jednostka centralna lub właściwy organ wezwanego państwa członkowskiego mogą odmówić bezpośredniego przeprowadzenia dowodu, tylko jeżeli:

a) nie jest on objęty zakresem stosowania niniejszego rozporządzenia;

b) nie zawiera on wszystkich niezbędnych informacji, o których mowa w art. 5; lub

c) bezpośrednie przeprowadzenie dowodu, którego dotyczy wniosek, jest sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa ich państwa członkowskiego.

Rozporządzenie nr 1206/2001[3]

10. Rozporządzenie 2020/1783 stanowi przekształcenie rozporządzenia nr 1206/2001.

11. Stosowne przepisy rozporządzenia nr 1206/2001, mianowicie art. 1, 10, 14 i 17, stanowią odpowiednio odpowiedniki art. 1, 12, 16 i 19 rozporządzenia 2020/1783.

12. W tym względzie orzecznictwo dotyczące rozporządzenia nr 1206/2001 ma również zastosowanie do interpretacji właściwych przepisów rozporządzenia 2020/1783 w niniejszej sprawie.

III. Okoliczności w postępowaniu głównym, pytania prejudycjalne i postępowanie przed Trybunałem

13. Powód w niniejszej sprawie, xx, wszczął postępowanie przed Tribunale di Genova (sądem w Genui) w celu ustalenia, że aa, który zmarł i został pochowany we Francji, jest jego biologicznym ojcem.

14. Powód wniósł do tego sądu o (i) stwierdzenie, że jest pozamałżeńskim synem aa, (ii) zezwolenie na używanie nazwiska ojca oraz (iii) nakazanie właściwemu urzędnikowi wpisania przyszłego orzeczenia do rejestru, gdy stanie się ono ostateczne.

15. Pozwani w postępowaniu głównym, dzieci aa z małżeństwa, nie wyrazili zgody na poddanie się testom niezbędnym do wydania opinii hematologa w celu ustalenia, czy powód ma cechy genetyczne odpowiadające cechom pozwanych. Zamiast tego wnieśli o przeprowadzenie badania genetycznego na zwłokach ich zmarłego ojca. W związku z tym sąd włoski zarządził sporządzenie opinii przez biegłego hematologa i wyznaczył biegłego do przeprowadzenia porównania genetycznego między powodem a zwłokami domniemanego ojca po ich ekshumacji.

16. W dniu 18 listopada 2022 r. sąd włoski wysłał do sądu odsyłającego wniosek o ekshumację zwłok domniemanego ojca, zgodnie z rozporządzeniem 2020/1783, przy użyciu formularza A, zgodnie z załącznikiem I do tego rozporządzenia.

17. Jednakże zgodnie z code civil (francuskim kodeksem cywilnym) sędzia nie może zarządzić ekshumacji zwłok w celu uzyskania próbki genetycznej na potrzeby ustalenia więzi filiacyjnej, chyba że osoba zmarła wyraziła na to wyraźną zgodę za życia.

[3] Rozporządzenie Rady (WE) nr 1206/2001 z dnia 28 maja 2001 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych (Dz.U. 2001, L 174, s. 1, zwane dalej „rozporządzeniem nr 1206/2001").

18. Właściwy przepis francuskiego code civil (kodeksu cywilnego), art. 16–11[4] stanowi:

„Ustalenie tożsamości osoby poprzez jej profil genetyczny jest dopuszczalne wyłącznie:

1° Jako środek w ramach dochodzenia lub śledztwa w postępowaniu sądowym;

2° Do celów badań medycznych lub naukowych;

3° W celu ustalenia tożsamości osób zmarłych, gdy nie jest ona znana;

4° Na warunkach, o których mowa w art. L. 2381-1 code de la défense [(kodeksu obronności)];

5° W celu zwalczania dopingu, na warunkach określonych w art. L. 232-12-2 code du sport (kodeksu sportowego).

W sprawach cywilnych ustalenie tożsamości w taki sposób jest dopuszczalne wyłącznie w ramach przeprowadzenia dowodu zgodnie z postanowieniem sądu rozpoznającego powództwo dotyczące bądź ustalenia lub zaprzeczenia więzi filiacyjnej, bądź nałożenia lub uchylenia obowiązku dostarczania środków utrzymania. Konieczne jest uzyskanie uprzedniej wyraźnej zgody zainteresowanego. Po śmierci danej osoby ustalenie tożsamości poprzez profil genetyczny jest niedopuszczalne, chyba że osoba ta, gdy żyła, udzieliła na to wyraźnej zgody.

[…]”.

19. Ponadto, jak wskazał rząd francuski, cały rozdział francuskiego kodeksu cywilnego, do którego należy ten przepis, jest uznawany za kwestię porządku publicznego na mocy art. 16-9 tego kodeksu.

20. W tych okolicznościach sąd odsyłający zastanawia się, czy art. 12 ust. 2 rozporządzenia 2020/1783 należy interpretować w ten sposób, że zezwala on sądowi na odmowę wykonania wniosku o przeprowadzenie dowodu, gdy wniosek taki zostaje uznany za sprzeczny z podstawowymi zasadami prawa państwa członkowskiego sądu wezwanego.

21. Sąd odsyłający zauważył, że podstawy odmowy zastosowania rozporządzenia 2020/1783 zostały wyczerpująco wymienione w jego art. 16, a zatem art. 12 nie zawiera kolejnej podstawy odmowy zastosowania tego rozporządzenia. Sąd ten wyraził jednak również wątpliwości, czy taka wykładnia art. 12 oznacza, że nie istnieje zabezpieczenie chroniące przed wykonywaniem wniosków w ramach procedur niezgodnych ze standardami prawa Unii[5], w szczególności art. 1 i 7 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej (zwanej dalej „Kartą”).

[4] Przepis ten został wprowadzony do francuskiego kodeksu cywilnego na podstawie art. 5, I, 1 loi n° 2004-800 du 6 août 2004 relative à la bioéthique (ustawy nr 2004-800 z dnia 6 sierpnia 2004 r. o bioetyce, zwanej dalej „ustawą o bioetyce”). Jak zauważyła Komisja Europejska, według której nie istnieje domniemanie zgody na pobranie próbek genetycznych od osoby zmarłej, ustawa ta była reakcją legislacyjną na ekshumację słynnego wokalisty Yvesa Montanda w listopadzie 1997 r. w celu ustalenia jego ojcostwa w stosunku do osoby, która twierdziła, że jest jego córką. Dlatego też, zgodnie z komentarzem do decision n° 2011-173 QPC du 30 septembre 2011 (decyzji nr 2011-173 QPC z dnia 30 września 2011 r.) conseil constitutionnel (rady konstytucyjnej, Francja) poprawka ta jest czasami określana jako „poprawka Montanda”.

[5] Zobacz pkt 90 postanowienia odsyłającego.

22. W tych okolicznościach sąd odsyłający postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy art. 12 [rozporządzenia 2020/1783] pozwala sądowi krajowemu odmówić zastosowania tego rozporządzenia i odmówić uwzględnienia wniosku państwa wzywającego, z tego powodu, że forma wniosku jest sprzeczna z podstawowymi zasadami prawa krajowego państwa wezwanego, w szczególności z art. 16-11 code civil (kodeksu cywilnego)?

2) Jeżeli art. 12 [rozporządzenia 2020/1783] należy stosować bez względu na prawo krajowe, w jaki sposób dokonać wykładni i powiązać art. 1 (prawo do godności) i art. 7 (prawo do poszanowania życia prywatnego) [Karty], w celu ustalenia, czy takie stosowanie rozporządzenia skutkuje naruszeniem [Karty], czy też nie?”.

23. Powód, rząd francuski i Komisja Europejska przedstawili Trybunałowi uwagi na piśmie.

24. W dniu 29 kwietnia 2025 r. odbyła się rozprawa, na której rząd francuski i Komisja przedstawiły uwagi ustnie.

IV. Analiza

A. Uwagi wstępne – omówienie pytań prejudycjalnych

25. Aby udzielić Trybunałowi użytecznej porady, uważam za konieczne rozłożenie pytań prejudycjalnych na czynniki pierwsze w celu lepszego zrozumienia wątpliwości sądu odsyłającego.

26. W pytaniu pierwszym sąd odsyłający zmierza w istocie do ustalenia, czy może *odmówić* wykonania wniosku złożonego na podstawie rozporządzenia 2020/1783 o pośmiertne pobranie próbek genetycznych od osoby pochowanej we Francji w celu ustalenia więzi filiacyjnej, zważywszy na to, że francuski kodeks cywilny zakazuje przeprowadzenia takiego dowodu, jeżeli dana osoba nie wyraziła na to zgody za życia.

27. Zdaniem tego sądu odmowa wykonania wniosku na podstawie art. 12 nie jest możliwa, ponieważ art. 16 rozporządzenia 2020/1783 zawiera wyczerpujący katalog powodów odmowy wykonania takiego wniosku, i nie ma wśród nich krajowego porządku publicznego. Niemniej jednak sąd odsyłający chce ustalić, czy taką podstawę można wywieść z art. 12 ust. 2 rozporządzenia 2020/1783.

28. W uwagach przedstawionych Trybunałowi rząd francuski twierdzi, że wniosek sądu włoskiego nie jest wnioskiem o pośrednie przeprowadzenie dowodu w rozumieniu art. 1 ust. 1 lit. a) rozporządzenia 2020/1783, co oznacza, że art. 12 tego rozporządzenia nie ma zastosowania w niniejszej sprawie. Zdaniem tego rządu wniosek ten dotyczy bezpośredniego przeprowadzenia dowodu zgodnie z art. 1 ust. 1 lit. b) rozporządzenia 2020/1783, co oznacza, że zastosowanie ma jego art. 19. Według tego rządu pytanie pierwsze powinno zostać przeformułowane w taki sposób, aby dotyczyło interpretacji art. 19 rozporządzenia 2020/1783.

29. Znaczenie takiej interpretacji dla niniejszej sprawy polega na możliwości odmowy przez sąd wezwany wykonania wniosku o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu, jeżeli takie bezpośrednie przeprowadzenie dowodu byłoby sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa wezwanego państwa członkowskiego, o czym stanowi art. 19 ust. 7 lit. c) rozporządzenia 2020/1783. Nie ma natomiast analogicznej podstawy do odmowy pośredniego przeprowadzenie dowodu.

30. Aby odpowiedzieć na pytanie pierwsze, należy zatem najpierw ocenić, czy art. 12 rozporządzenia 2020/1783 rzeczywiście ma zastosowanie w niniejszej sprawie, co miałoby miejsce tylko jeżeli rozpatrywany wniosek był wnioskiem o pośrednie przeprowadzenie dowodu.

31. Pytanie drugie sądu odsyłającego jest nieco bardziej złożone. Zakładając, że art. 16–11 francuskiego kodeksu cywilnego nie może zostać zastosowany w celu odmowy pośmiertnego pobrania próbek genetycznych aa, sąd odsyłający pyta dodatkowo, czy wykonanie wniosku sądu włoskiego byłoby sprzeczne z Kartą. Dokładniej sąd ten odnosi się do związku między art. 1 i 7 Karty. W rzeczywistości pyta zatem o to, w jaki sposób prawo godnego traktowania ciała ludzkiego po śmierci i prawo do poznania swojego pochodzenia są wyważone w Karcie.

32. Jak zasugerowano na rozprawie, pytanie drugie dotyczy zatem zasadniczo tego, czy właściwe prawo włoskie, które zezwala sędziom na zarządzenie pośmiertnego pobrania próbek genetycznych w celu ustalenia więzi filiacyjnej, niezależnie od tego, czy domniemany rodzic wyraził uprzednią zgodę za życia, są zgodne z Kartą.

33. Niemniej jednak w postanowieniu odsyłającym sąd odsyłający nie wyraża żadnych wątpliwości co do zgodności właściwego prawa włoskiego z Kartą. Sąd ten wyjaśnia raczej, że odpowiedź na pytanie drugie pomoże mu ustalić, czy art. 16-11 francuskiego kodeksu cywilnego jest sam w sobie zgodny z Kartą.

34. Kwestia zgodności art. 16-11 francuskiego kodeksu cywilnego z Kartą powstaje tylko jeżeli norma ta ma zastosowanie w niniejszej sprawie jako podstawa odmowy przeprowadzenia dowodu. Dopiero po ustaleniu, że art. 16-11 może być zastosowany, można ocenić, czy takie zastosowanie byłoby zgodne z Kartą. Jednakże udzielając odpowiedzi na pytanie drugie w formie, w jakiej zostało ono zadane, czyli w oparciu o założenie, że art. 12 ust. 2 i art. 16 rozporządzenia 2020/1783 wykluczają stosowanie art. 16-11 francuskiego kodeksu cywilnego jako podstawy odmowy wykonania wniosku o przeprowadzenie dowodu, kwestia zgodności tej normy z Kartą byłaby hipotetyczna, skoro norma ta nie ma zastosowania w okolicznościach niniejszej sprawy.

35. Uważam zatem, że Trybunał może udzielić odpowiedzi na pytanie drugie tylko wtedy, jeżeli pytanie to można rozumieć jako pytanie o to, czy Kartę należy interpretować w sposób zgodny z interpretacją rozporządzenia 2020/1783 polegającą na tym, że nie stoi ono na przeszkodzie wystąpieniu przez sąd włoski z wnioskiem o przeprowadzenie dowodu polegającego na pośmiertnym pobraniu próbek genetycznych w okolicznościach niniejszej sprawy.

36. Alternatywnie, gdyby na pytanie pierwsze Trybunał udzielił odpowiedzi twierdzącej, zezwalając tym samym sądowi odsyłającemu na powołanie się na krajowe normy porządku publicznego w celu odmowy wykonania wniosku o przeprowadzenie dowodu, pytanie drugie powinno zostać przeformułowane. W takim przypadku pytanie drugie należy rozumieć jako pytanie o to, czy Kartę należy interpretować w ten sposób, że umożliwia ona normom krajowym uzależnienie pośmiertnego pobrania próbek genetycznych od wyraźnej zgody danej osoby wyrażonej za życia.

B. Pytanie pierwsze

37. W pytaniu pierwszym sąd odsyłający pyta w istocie o to, czy art. 12 ust. 2 rozporządzenia 2020/1783 pozwala mu odmówić wykonania wniosku o pośrednie przeprowadzenie dowodu na tej podstawie, że procedura określona w tym wniosku jest sprzeczna z podstawowymi zasadami prawa krajowego wezwanego państwa członkowskiego.

1. Pośrednie czy bezpośrednie przeprowadzenie dowodu

38. Jak wyjaśniono, rząd francuski argumentował, że wniosek sądu włoskiego był wnioskiem o bezpośrednie, a nie pośrednie przeprowadzenie dowodu, w którym to przypadku art. 12 rozporządzenia 2020/1783 nie miałby zastosowania; odpowiednim przepisem byłby natomiast art. 19 tego rozporządzenia.

39. Rzeczywista różnica między pośrednim przeprowadzeniem dowodu (określonym w art. 1 ust. 1 lit. a) rozporządzenia 2020/1783) a bezpośrednim przeprowadzeniem dowodu [określonym w art. 1 ust. 1 lit. b) rozporządzenia 2020/1783] leży w tym, czy dowód jest przeprowadzany przez osoby podlegające jurysdykcji sądu wezwanego, czy też przez osoby podlegające jurysdykcji sądu wzywającego. W tym drugim przypadku osoby te same przeprowadzają dowód w innym państwie członkowskim, na przykład podróżując do wezwanego państwa członkowskiego i przesłuchując świadka na terytorium tego państwa [6].

40. Różnica proceduralna między tymi dwoma rodzajami przeprowadzania dowodu dotyczy organów odpowiedzialnych za przekazywanie informacji i zezwalanie na przeprowadzenie dowodu. W przypadku złożenia wniosku o pośrednie przeprowadzenie dowodu sąd wzywający kontaktuje się bezpośrednio z sądem wezwanym. Sąd ten decyduje następnie zgodnie z własnym prawem o sposobie przeprowadzenia dowodu, który ma zostać przeprowadzony. Dodatkowo wnioski takie należy przesyłać na formularzu A, stanowiącym załącznik do rozporządzenia 2020/1783. Natomiast w celu bezpośredniego przeprowadzenia dowodu sąd wzywający musi uzyskać zezwolenie od jednostki centralnej lub właściwego organu, które każde państwo członkowskie jest zobowiązane wyznaczyć zgodnie z rozporządzeniem 2020/1783 [7]. Taki wniosek jest przekazywany przy użyciu formularza L, stanowiącego załącznik do tego rozporządzenia.

41. Ponadto w przypadku wniosków o pośrednie przeprowadzenie dowodu, dowód przeprowadza się zgodnie z procedurą wynikającą z krajowych norm tego sądu [8]. Tymczasem w przypadku wniosków o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu, dowód przeprowadza się zgodnie z procedurą przewidzianą przez prawo krajowe sądu wzywającego.

42. Wreszcie, co istotne w niniejszej sprawie, powody odmowy przeprowadzenia dowodu różnią się w zależności od tego, czy ma on zostać przeprowadzony pośrednio czy bezpośrednio. W przeciwieństwie do pośredniego przeprowadzenia dowodu, bezpośredniego przeprowadzenia dowodu można odmówić ze względów porządku publicznego wezwanego państwa członkowskiego. Zgodnie z art. 19 ust. 7 lit. c) rozporządzenia 2020/1783 odmowa jest możliwa, jeżeli bezpośrednie przeprowadzenie dowodu, którego dotyczy wniosek, jest sprzeczne z podstawowymi zasadami prawa tego państwa członkowskiego.

[6] Zgodnie z rozporządzeniem 2020/1783 możliwe jest bezpośrednie przesłuchanie osoby również bez podróżowania do innego państwa członkowskiego, z wykorzystaniem wideokonferencji. Zobacz art. 20 rozporządzenia 2020/1783.

[7] Artykuł 4 rozporządzenia 2020/1783.

[8] Artykuł 12 ust. 2 i motyw 17 rozporządzenia 2020/1783.

43. Rozporządzenie 2020/1783 nie zawiera żadnego wyjaśnienia, dlaczego dwa sposoby przeprowadzania dowodu mają różne podstawy odmowy ich przeprowadzenia [9]. Jednakże, jak twierdzi Komisja, uzasadnieniem dla szerszego zakresu możliwości odmowy bezpośredniego przeprowadzenia dowodu jest prawdopodobnie jego potencjalnie inwazyjny charakter wobec suwerenności państwa wezwanego [10]. W przypadku bezpośredniego przeprowadzania dowodów państwo wezwane jest proszone o wpuszczenie osób z wzywającego państwa członkowskiego na swoje terytorium w celu przeprowadzenia dochodzenia, co może mieć wpływ na uprawnienia państwa członkowskiego, w którym ma ono miejsce [11].

44. Jednak nawet, gdy chodzi o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu, podstawa odmowy przeprowadzenia dowodu ze względu na podstawowe zasady prawa państwa wezwanego, określona w art. 19 ust. 7 lit. c) rozporządzenia 2020/1783, wydaje się ograniczona. Jak sugerują niektórzy przedstawiciele doktryny, taka podstawa ma zastosowanie jedynie do możliwości bezpośredniego wykonania czynności śledczej przez sąd wzywający, a nie do istoty czynności śledczej. Wobec tego nawet jeśli bezpośrednie przeprowadzenie dowodu mogłoby zostać uznane za sprzeczne z podstawowymi zasadami wezwanego państwa członkowskiego, nie wykluczałoby to automatycznie możliwości przeprowadzenia tego dowodu pośrednio. W takiej sytuacji jednostka centralna może nadal zachęcić sąd wzywający do przekazania sprawy właściwemu sądowi państwa wezwanego [12].

45. Czy sąd włoski w niniejszej sprawie wnioskował o pośrednie czy bezpośrednie przeprowadzenie dowodu?

46. Po pierwsze wniosek wysłano bezpośrednio do sądu odsyłającego, a nie do francuskiej jednostki centralnej [13].

47. Po drugie wniosek został przesłany na formularzu A używanym do pośredniego przeprowadzania dowodów. Samo w sobie nie wyklucza to jednak możliwości, że sąd wzywający użył niewłaściwego formularza, a w rzeczywistości zamierzał złożyć wniosek o bezpośrednie przeprowadzenie dowodu.

48. Konieczne jest zatem, po trzecie, dokonanie oceny, o co dokładnie zwrócił się sąd wzywający.

[9] Wyjaśnienia takiego nie ma także w dokumentach zawierających historię legislacyjną tego aktu.

[10] Na rozprawie Komisja wyjaśniła różnicę między dwiema metodami transgranicznego przeprowadzania dowodów tym, że w przypadku bezpośredniego przeprowadzania dowodów jurysdykcja państwa wezwanego sprawuje mniejszą kontrolę. Twierdziła, że z tego powodu w negocjacjach dotyczących tej metody wykonania państwa członkowskie nalegały na, jak nazwała to Komisja, „klauzulę suwerenności", która pozwoliłaby im odmówić biegłym z innego państwa członkowskiego przeprowadzenia w wezwanym państwie członkowskim czynności, które są sprzeczne z podstawowymi zasadami porządku prawnego wezwanego państwa członkowskiego.

[11] Tak więc w wyroku z dnia 21 lutego 2013 r., ProRail (C-332/11, EU:C:2013:87, pkt 47, 48), Trybunał uznał, że w zakresie, w jakim biegły powołany przez sąd państwa członkowskiego musi się udać na terytorium innego państwa członkowskiego, aby sporządzić tam ekspertyzę, którą mu zlecono, ekspertyza ta mogłaby w pewnych okolicznościach mieć wpływ na władzę publiczną państwa członkowskiego, w którym ma mieć miejsce, w szczególności gdy chodzi o ekspertyzę przeprowadzaną w miejscach związanych z wykonywaniem takiej władzy lub w miejscach, w odniesieniu do których dostęp lub innego rodzaju działanie są – na mocy prawa państwa członkowskiego realizacji ekspertyzy – zakazane bądź dozwolone tylko osobom upoważnionym.

[12] Zobacz D. Mougenot, Le règlement européen sur l'obtention des preuves, *Journal des tribunaux*, 2002, s. 21; A. Nuyts, J. Sepulchre, Taking of evidence in the European Union under EC Regulation 1206/2001, *Business law international*, 2004, s. 334.

[13] We Francji tą jednostką jest Département de l'entraide, du droit international privé et européen (departament wzajemnej pomocy, prawa prywatnego międzynarodowego i prawa Unii) (DEDIPE) w Ministerstwie Sprawiedliwości.

49. Moim zdaniem uzyskanie dowodów niezbędnych do ustalenia więzi filiacyjnej w niniejszej sprawie wymaga podjęcia szeregu kroków. Po pierwsze zwłoki muszą zostać ekshumowane. Po drugie należy pobrać próbkę z tych zwłok w celu przeprowadzenia profilowania genetycznego. Po trzecie próbka ta musi zostać poddana analizie. Po czwarte przeanalizowana próbka musi zostać porównana z próbką pobraną od powoda.

50. Formularz A, na którym przesłano wniosek, został przedłożony Trybunałowi jako część akt krajowych. Z formularza tego wynika, że sąd wzywający zwrócił się do sądu wezwanego o zarządzenie ekshumacji zwłok. Niewątpliwie jednak sama ekshumacja nie może stanowić dowodu w rozumieniu rozporządzenia 2020/1783, a zatem nie jest celem wniosku.

51. Dowodem jest próbka genetyczna pobrana z ekshumowanych zwłok. Ze złożonego formularza A nie wynika jasno, kto ma pobrać próbki ze zwłok. Sąd wzywający wnioskował o zgodę, aby biegły, który miał następnie porównać próbki, był obecny przy pobieraniu próbki ze zwłok. Niemniej jednak obecność stron i przedstawicieli sądu wzywającego jest możliwa podczas pośredniego przeprowadzania dowodu[14]. Zatem sama obecność biegłego podlegającego jurysdykcji sądu wzywającego nie oznacza, że dowód jest przeprowadzany bezpośrednio. Sformułowanie użyte w formularzu A przez sąd wzywający może być interpretowane na dwa sposoby: albo wnioskował on o bezpośrednie pobranie próbki przez włoskiego biegłego, albo jedynie o jego obecność podczas przeprowadzania dowodu[15]. Moim zdaniem, nawet gdyby włoski biegły fizycznie pobrał próbkę, czynność ta nadal byłaby wykonywana pod kontrolą i na odpowiedzialność przedstawicieli sądu wezwanego, a zatem nadal może być rozumiana jako pośrednie przeprowadzenie dowodu. W każdym razie sąd odsyłający nie zwrócił się do sądu wzywającego o żadne wyjaśnienia i wydaje się, że rozumiał wniosek jako wniosek o pośrednie przeprowadzenie dowodu.

52. Powyższe okoliczności prowadzą do wniosku, że sąd wzywający wniósł o pośrednie przeprowadzenie dowodu[16]. Tym samym art. 12 jest właściwy dla oceny, czy sąd odsyłający w postępowaniu głównym ma prawo odmówić wykonania wniosku o przeprowadzenie dowodu złożonego na podstawie rozporządzenia 2020/1783.

2. Interpretacja art. 12 rozporządzenia 2020/1783

53. Zgodnie z art. 12 ust. 1 rozporządzenia 2020/1783 sąd wezwany *musi* wykonać wniosek niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 90 dni od wpływu wniosku. Wykonanie wniosku ma nastąpić, jak przewidziano w art. 12 ust. 2 tego rozporządzenia, *zgodnie z prawem krajowym wezwanego państwa członkowskiego*.

[14] Zobacz na przykład Europejska Sieć Sądowa, (Provisional) updated practice guide for the application of the regulation on the taking of evidence, 2025, s. 46, dostępny na stronie: https://e-justice.europa.eu/topics/trainings-judicial-networks-and-agencies/european-judicial-network-civil-and-commercial-matters/ejns-publications_en.

[15] W pkt 11.1 formularza A (opis dowodu, który ma zostać przeprowadzony) wskazano: EKSUMACJA CIAŁA [aa], zmarłego w [XY] i pochowanego w [XY], oraz BEZPOŚREDNIE BADANIE DOWODÓW przez [XY] z instytutu medycyny prawnej w Genui, polegające na POBRANIU PRÓBEK BIOLOGICZNYCH NIEZBĘDNYCH DO TECHNICZNEJ KONSULTACJI BIURA PORÓWNAWCZYCH CECH GENETYCZNYCH między stroną inicjującą postępowanie przed sądem odsyłającym xx a ciałem domniemanego ojca aa.

[16] Gdyby okazało się, że nie jest to poprawna interpretacja, o czym zadecyduje sąd krajowy, sąd ten powinien przekazać wniosek francuskiej jednostce centralnej, i do tej jednostki należy decyzja, czy dozwolone jest bezpośrednie pobranie próbek genetycznych przez włoskiego biegłego po ekshumacji. W takim przypadku może powstać pytanie o interpretację art. 19 ust. 7 lit. c) rozporządzenia 2020/1783.

54. Czy art. 16-11 francuskiego kodeksu cywilnego można uznać za „prawo krajowe" w rozumieniu art. 12 ust. 2 rozporządzenia 2020/1783? Jeżeli tak, to czy przepis ten może uzasadniać odmowę przeprowadzenia dowodu?

55. Zdaniem Komisji celem art. 12 ust. 2 rozporządzenia 2020/1783 jest jedynie stwierdzenie, że *metody proceduralne*, zgodnie z którymi ma być przeprowadzony dowód, są wyznaczone przez prawo sądu wezwanego.

56. Zgadzam się z Komisją.

57. Za taką interpretacją przemawia brzmienie art. 12 ust. 2 rozporządzenia 2020/1783, rozpatrywane w szerszym kontekście tego przepisu, jego historia legislacyjna i, co najważniejsze, logika i typowe ramy instrumentów wzajemnego uznawania przyjęte na podstawie tytułu V TFUE.

58. Zaczynając od brzmienia przepisu w jego wąskim kontekście, zwracam najpierw uwagę, że art. 12 ust. 3 rozporządzenia 2020/1783 umożliwia sądowi wzywającemu zwrócenie się do sądu wezwanego o przeprowadzenie dowodu zgodnie ze specjalną procedurą przewidzianą w prawie krajowym państwa sądu wzywającego. Wskazuje to, że wyrażenie „prawo krajowe" użyte w art. 12 ust. 2 rozporządzenia 2020/1783 określa procedurę przeprowadzania dowodu, skoro celem art. 12 ust. 3 jest umożliwienie zmiany mającej zastosowanie procedury – z prawa sądu wezwanego na prawo sądu wzywającego, chociaż dowód jest nadal przeprowadzany przez sąd wezwany.

59. Przechodząc do historii legislacyjnej, rozporządzenie nr 1206/2001 i późniejsze rozporządzenie 2020/1783 czerpały inspirację z konwencji haskiej o przeprowadzaniu dowodów [17]. Konwencja ta może zatem zostać wykorzystana do interpretacji postanowień tych rozporządzeń [18].

60. Artykuł 9 akapit pierwszy tej konwencji stanowi: „Organ sądowy, który wykonuje wniosek, stosuje własne prawo *w odniesieniu do metod i procedur postępowania*" [19].

61. Brzmienie art. 9 akapit pierwszy konwencji haskiej o przeprowadzaniu dowodów jest zatem bardziej jednoznaczne co do jego zakresu niż art. 12 ust. 2 rozporządzenia 2020/1783, ponieważ wyraźnie odnosi się do metod i procedur. [20]

62. Można zatem dojść do wniosku, jak sugeruje Komisja i czego nie wyklucza rząd francuski, że art. 12 ust. 2 rozporządzenia 2020/1783 ma zastosowanie wyłącznie do kwestii metodologicznych i proceduralnych związanych z przeprowadzaniem dowodu. W związku z tym tylko te kwestie podlegają prawu krajowemu wezwanego państwa członkowskiego, podczas gdy kwestie merytoryczne, takie jak dopuszczalne dowody na potwierdzenie określonych faktów, podlegają prawu państwa wzywającego.

[17] Konwencja haska z dnia 18 marca 1970 r. o przeprowadzaniu dowodów za granicą w sprawach cywilnych lub handlowych (zwana dalej „konwencją haską o przeprowadzaniu dowodów").

[18] Co potwierdził już Trybunał w wyroku z dnia 17 lutego 2011 r. (C-283/09, EU:C:2011:85, pkt 65). Zobacz też opinia rzeczniczki generalnej J. Kokott w sprawie Weryński (C-283/09, EU:C:2010:490, pkt 60).

[19] Wyróżnienie własne.

[20] Zobacz na przykład dokument wstępny nr 6 z grudnia 2008 r. do wiadomości komisji specjalnej z lutego 2009 r. w sprawie praktycznego funkcjonowania konwencji haskich w sprawie apostille, doręczania, przeprowadzania dowodów i dostępu do wymiaru sprawiedliwości „The Taking of Evidence by Video-Link under the Hague Evidence Convention". W kontekście art. 9 akapit pierwszy dokument ten odnosi się do przeprowadzania dowodów w drodze wideokonferencji jako przykładu praktycznego zastosowania tego przepisu.

63. W związku z tym pytanie, czy zarządzenie pewnych rodzajów dowodów w kontekście konkretnego postępowania sądowego jest konieczne i czy taki wniosek jest zgodny z ochroną praw podstawowych, jest pytaniem, które podlega ocenie sądu wzywającego zgodnie z jego własnym prawem, w niniejszej sprawie prawem włoskim, nie zaś zgodnie z prawem państwa wezwanego. Artykuł 16-11 francuskiego kodeksu cywilnego, będący takim przepisem materialnym, wyrażającym in abstracto równowagę wybraną przez francuskiego ustawodawcę między prawem do poznania swojego pochodzenia a prawem do poszanowania ciała ludzkiego, nie ma zastosowania do wniosku sądu włoskiego, dla którego odpowiednią równowagę określa prawo włoskie.

64. Nawet jeśli rzeczywiście nie jest to bardzo jasno wyrażone w rozporządzeniu 2020/1783, to ze struktury tego aktu wynika, że przeprowadzenie dowodu jest zarządzane przez sąd wzywający, a zatem na jego odpowiedzialność. Jest to logiczne, ponieważ tylko ten sąd, znając wszystkie okoliczności sprawy, może ocenić na podstawie swojego prawa krajowego, które dowody są niezbędne i czy powody gromadzenia tych dowodów mogą uzasadniać ograniczenie niektórych praw [21].

65. Rozporządzenie 2020/1783 opiera się na zasadzie wzajemnego uznawania, która leży u podstaw wszystkich instrumentów współpracy sądowej przyjętych zgodnie z traktatem FUE, w tym współpracy sądowej w sprawach cywilnych lub handlowych [22].

66. Zasada wzajemnego uznawania opiera się na wzajemnym zaufaniu między państwami członkowskimi, że ich odpowiednie instytucje przestrzegają wartości i praw podstawowych, jako chronionych przez porządek prawny Unii [23]. Na podstawie tej zasady sąd wezwany musi ufać, że decyzja sądu wzywającego oraz prawo krajowe, na którym się ona opiera, nie naruszają praw podstawowych, jako chronionych Kartą. Sąd ten nie może co do zasady kwestionować zgodności z prawem decyzji sądu wzywającego, tylko musi działać tak, jakby była ona ważna, a zatem musi wykonać wniosek. Jest tak, nawet jeżeli rozwiązanie przewidziane w prawie państwa wzywającego różni się od rozwiązania przewidzianego w prawie państwa wezwanego. Jeśli ważność prawna takiej decyzji ma zostać zakwestionowana, należy to zrobić przed sądem wzywającym, który jest odpowiedzialny za zapewnienie jej zgodności z prawami podstawowymi.

67. Inne instrumenty oparte na zasadzie wzajemnego uznawania mają podobne ramy: kwestie merytoryczne związane z wnioskiem o współpracę transgraniczną należą do właściwości sądu wydającego/wzywającego i jego porządku prawnego, podczas gdy procedura wykonania takiego wniosku należy do właściwości sądu wykonującego/wezwanego i jego porządku prawnego. Jednocześnie powody odmowy uwzględnienia wniosku o współpracę transgraniczną są ograniczone i wyczerpująco wymienione w przedmiotowym akcie prawnym.

68. Tak więc na przykład europejski nakaz dochodzeniowy (zwany dalej „END"), który służy celowi podobnemu do celu rozporządzenia 2020/1783, ale dotyczy współpracy transgranicznej w dziedzinie prawa karnego, również przewiduje, że co do zasady odpowiedzialność za decyzje

[21] Zobacz analogicznie, choć w kontekście rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 1215/2012 z dnia 12 grudnia 2012 r. w sprawie jurysdykcji i uznawania orzeczeń sądowych oraz ich wykonywania w sprawach cywilnych i handlowych (Dz.U. 2012, L 351, s. 1); wyrok z dnia 21 marca 2024 r., Gjensidige (C-90/22, EU:C:2024:252, pkt 46).

[22] Zobacz art. 67 ust. 4 i art. 81 ust. 2 TFUE. Zobacz też opinia 2/13 (Przystąpienie Unii Europejskiej do EKPC) z dnia 18 grudnia 2014 r. (EU:C:2014:2454, pkt 191) (zwaną dalej „opinią 2/13"). Jest tak, nawet jeśli rozporządzenie 2020/1783 nie wspomina o tej zasadzie. Zobacz w związku z uprzednio obowiązującym rozporządzeniem nr 1206/2001, opinia rzecznika generalnego N. Jääskinena w sprawie ProRail (C-332/11, EU:C:2012:551, pkt 48), w której stwierdził on, że instrument ten opiera się na wzajemnym zaufaniu. Trybunał potwierdził, że zasada wzajemnego uznawania leży u podstaw współpracy między sądami w sprawach cywilnych i handlowych. Zobacz na przykład wyrok z dnia 25 maja 2016 r., Meroni (C-559/14, EU:C:2016:349, pkt 47).

[23] Opinia 2/13, pkt 168, 192.

merytoryczne dotyczące gromadzenia materiału dowodowego spoczywa na sądzie wydającym, podczas gdy procedura faktycznego gromadzenia materiału dowodowego podlega prawu sądu wykonującego [24]. Podobne rozłożenie odpowiedzialności znajduje się również w rozporządzeniu w sprawie Prokuratury Europejskiej [25].

69. Ochrona praw podstawowych w odniesieniu do merytorycznej decyzji o przeprowadzeniu dowodu jest zatem co do zasady obowiązkiem sądu wydającego lub, stosując terminologię niniejszej sprawy, sądu wzywającego. Jednakże w celu zagwarantowania ochrony praw podstawowych, jako chronionych przez porządek prawny Unii, Trybunał Sprawiedliwości stwierdził, że sąd wykonujący lub wzywający może jednak zakwestionować zgodność z prawem wniosku o współpracę sądową w wyjątkowych sytuacjach [26]. Stwierdzono, że takie wyjątkowe okoliczności miały miejsce, gdy istniały systemowe problemy z poszanowaniem praw podstawowych w systemie prawnym sądu wydającego/wzywającego, znane sądowi wykonującemu/wzywającemu. W takiej sytuacji przeprowadza się dwustopniowy test, w którym sąd wykonujący/wezwany najpierw ocenia, czy istnieje systemowy problem z poszanowaniem praw podstawowych w porządku prawnym sądu wydającego/wzywającego, a następnie, jeśli zostanie to ustalone, sąd musi zweryfikować, czy istnieje ryzyko naruszenia praw konkretnej osoby fizycznej [27]. Jedynie w przypadku spełnienia obu przesłanek wykonująca jednostka sądowa może odmówić uwzględnienia wniosku o współpracę transgraniczną.

70. Poza tymi wyjątkowymi okolicznościami brak jest podstaw, aby wywieść z art. 12 rozporządzenia 2020/1783 jakiekolwiek inne powody odmowy uwzględnienia wniosku o przeprowadzenie dowodu.

71. W niniejszej sprawie żaden z uczestników nie podnosi kwestii systemowych we włoskim porządku prawnym. Ponadto żaden z uczestników postępowania nie zakwestionował zgodności z prawem decyzji sądu włoskiego, w której wnosi on o przeprowadzenie dowodu. W tych okolicznościach nie ma powodu, aby wezwany sąd francuski odmówił wykonania wniosku, chyba że z powodu wyraźnie wymienionego w art. 16 rozporządzenia 2020/1783.

72. Brzmienie art. 16 ust. 2 tego rozporządzenia jest bardzo jasne w wyrażeniu, że zawarty w nim wykaz sytuacji uzasadniających odmowę wykonania wniosku o przeprowadzenie dowodu jest wyczerpujący [28]. Użyto w nim sformułowania „można odmówić wykonania wniosku […] tylko wtedy jeżeli”, a następnie określono cztery sytuacje [29].

[24] Zobacz art. 6 i 9 dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady nr 2014/41/UE z dnia 3 kwietnia 2014 r. w sprawie europejskiego nakazu dochodzeniowego w sprawach karnych (Dz.U. 2014, L 130, s. 1) (zwanej dalej „dyrektywą w sprawie END”).

[25] Rozporządzenie Rady (UE) 2017/1939 z dnia 12 października 2017 r. wdrażające wzmocnioną współpracę w zakresie ustanowienia Prokuratury Europejskiej (Dz.U. 2017, L 283, s. 1) (zwane dalej „rozporządzeniem w sprawie Prokuratury Europejskiej”). Zobacz wyrok z dnia 21 grudnia 2023 r., G.K. i in. (Prokuratura Europejska) (C-281/22, EU:C:2023:1018, pkt 71).

[26] Zobacz w kontekście decyzji ramowej Rady 2002/584/WSiSW z dnia 13 czerwca 2002 r. w sprawie europejskiego nakazu aresztowania i procedury wydawania osób między Państwami Członkowskimi (Dz.U. 2002, L 190, s. 1) (zwanej dalej „decyzją ramową w sprawie ENA”); wyrok z dnia 29 czerwca 2017 r., Popławski (C-579/15, EU:C:2017:503, pkt 19 i przytoczone tam orzecznictwo).

[27] Trybunał po raz pierwszy orzekł o takiej możliwości w wyroku z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru, (C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 88, 91– 93), i od tamtej pory wielokrotnie to potwierdził.

[28] Artykuł 16 ust. 1 rozporządzenia 2020/1783, który również określa powody odmowy, odnosi się wyłącznie do przeprowadzenia dowodu z przesłuchania świadka i nie ma zastosowania w niniejszej sprawie.

[29] Ponadto motyw 16 rozporządzenia 2020/1783 wskazuje, że okoliczności, w których można odmówić wykonania wniosku o przeprowadzenie dowodu, powinny być ograniczone do ściśle określonych wyjątkowych sytuacji.

73. Trybunał potwierdził już konieczność ścisłej interpretacji tych wyjątków, co prowadzi do wniosku, że odmowa wykonania takiego wniosku może nastąpić jedynie w sytuacjach wymienionych w tym przepisie [30].

74. Pierwszy wyjątek umożliwia sądowi wezwanemu odmowę wykonania wniosku, jeżeli wniosek ten nie jest objęty zakresem stosowania rozporządzenia 2020/1783. W tym względzie należy zauważyć, że Trybunał wyjaśnił, iż sąd wzywający może zwrócić się o międzynarodową współpracę prawną w innych ramach prawnych niż te ustanowione w rozporządzeniu 2020/1783 [31]. Wybór ram prawnych należy do sądu wzywającego.

75. W niniejszej sprawie wydaje się oczywiste, że sąd wzywający wybrał rozporządzenie 2020/1783 jako obowiązujące ramy prawne, skoro przesłał wniosek używając formularza A stanowiącego załącznik I do tego rozporządzenia.

76. Pozostałe trzy sytuacje wyraźnie nie mają zastosowania do okoliczności niniejszej sprawy, czego nie zakwestionował żaden z uczestników niniejszego postępowania.

77. Na podstawie powyższego należy stwierdzić, że art. 16-11 francuskiego kodeksu cywilnego nie ma zastosowania przy podejmowaniu decyzji, czy można odmówić uwzględnienia wniosku o pośrednie przeprowadzenie dowodu. Jest tak, nawet jeżeli norma ta jest uznawana w prawie francuskim za kwestię porządku publicznego.

C. Pytanie drugie

78. Z uwagi na proponowaną przeze mnie odpowiedź na pierwsze pytanie prejudycjalne, zgodnie z którą sąd wezwany musi wykonać wniosek o pośrednie przeprowadzenie dowodu niezależnie od krajowej zasady porządku publicznego zakazującej takiego przeprowadzenia dowodu, pytanie drugie sądu odsyłającego, jak wyjaśniono na początku niniejszej analizy (w sekcji A), można rozumieć jedynie jako pytanie, czy Karta zakazuje wykładni rozporządzenia 2020/1783, zgodnie z którą pośmiertne przeprowadzenie dowodu genetycznego na potrzeby ustalenia ojcostwa jest możliwe niezależnie od tego, czy dana osoba za życia wyraziła uprzednią zgodę.

79. Sąd odsyłający zadaje pytanie w kontekście wyważania odpowiednich praw przewidzianych w art. 1 i 7 Karty. Pytanie drugie sądu odsyłającego odnosi się do art. 1 jako przepisu chroniącego prawo do godności ciała ludzkiego, również po śmierci, i odnosi się do art. 7 jako przepisu chroniącego prawo do poznania swojego pochodzenia, zagwarantowanego jako część prawa do prywatności.

80. Z mojej analizy niniejszej sprawy wynika, że naruszenie art. 1 Karty nie jest przedmiotem sporu, przynajmniej nie w sensie *absolutnego* charakteru prawa do godności ludzkiej. Niniejsza sprawa podnosi raczej kwestię, do jakiego stopnia Karta chroni, z jednej strony, prawo do poznania swojego pochodzenia, któremu sąd włoski wydaje się dawać pierwszeństwo, składając wniosek o pośrednie przeprowadzenie dowodu, a z drugiej strony, prawo do poszanowania ciała ludzkiego po śmierci, do którego prawo francuskie wydaje się przywiązywać większą wagę niż prawo włoskie.

[30] Wyrok z dnia 17 lutego 2011 r., Weryński (C-283/09, EU:C:2011:85, pkt 53).

[31] Zobacz wyrok z dnia 21 lutego 2013 r., ProRail (C-332/11, EU:C:2013:87, pkt 44–46).

81. Pytanie wynikające z niniejszej sprawy ma w rzeczywistości na celu wyjaśnienie, czy wyważenie tych dwóch praw lub interesów, które w prawie włoskim skutkowało wnioskiem o ekshumację zwłok w celu pobrania próbek genetycznych na potrzeby ustalenia ojcostwa, jest dopuszczalne na mocy Karty.

82. Podejmę moją analizę, pytając, czy Karta, po pierwsze, chroni prawo do poznania swojego pochodzenia, po drugie, chroni prawo do poszanowania ciała ludzkiego po śmierci, i po trzecie, czy uniemożliwia sposób, w jaki te dwa prawa zostają wyważone w prawie włoskim.

83. Przed przystąpieniem do tej analizy muszę wyjaśnić, że moim zdaniem w systemie opartym na wzajemnym uznawaniu sąd wezwany nie może co do zasady kwestionować zgodności z Kartą decyzji sądu włoskiego. Aby zagwarantować poszanowanie praw podstawowych, powinna istnieć możliwość zakwestionowania decyzji sądu włoskiego przez osobę, której prawa miałyby być naruszane, a zakwestionowanie to powinno nastąpić w ramach włoskiego systemu sądowych środków odwoławczych. Jednakże w niniejszej sprawie osoba, której interesy są przedmiotem sporu, już nie żyje, a jej rodzina, w tym przypadku jej dzieci z małżeństwa mogące mieć interes w sprzeciwie wobec ekshumacji swojego ojca i pobrania próbek genetycznych, nie wyraziła sprzeciwu, tylko wniosła o pobranie dowodu ze zwłok jej ojca. Z tego powodu jestem zdania, że ze względu na okoliczności tej sprawy Trybunał powinien odpowiedzieć na pytanie drugie zadane przez sąd odsyłający.

1. Prawo do poznania swojego pochodzenia na podstawie Karty

84. Prawo do poznania swojego pochodzenia genetycznego zostało po raz pierwszy wyraźnie przyznane w Konwencji Narodów Zjednoczonych o prawach dziecka [32], a następnie w Konwencji o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego [33]. Prawo to nie jest wyraźnie wymienione w europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności (zwanej dalej „EKPC”), ale Europejski Trybunał Praw Człowieka (zwany dalej „ETPC”) uznał je za prawo wynikające z art. 8 tej konwencji.

85. Trybunał nie miał jeszcze możliwości interpretacji tego prawa w kontekście prawa Unii. Jednakże na podstawie art. 52 ust. 3 Karty, w zakresie, w jakim zawiera on prawa, które odpowiadają prawom gwarantowanym przez EKPC, znaczenie i zakres praw przyznanych przez Kartę będą takie same lub szersze.

86. Artykuł 7 Karty odpowiada art. 8 EKPC. W związku z tym Trybunał powinien interpretować prawo do poznania swojego pochodzenia genetycznego na podstawie Karty, uwzględniając sposób, w jaki ETPC interpretował art. 8 EKPC.

87. ETPC uznał prawo do poznania swojego pochodzenia za część prawa do ustalenia szczegółów swojej tożsamości jako indywidualnej istoty ludzkiej w sprawie Gaskin przeciwko Zjednoczonemu Królestwu [34]. Wyjaśnił on ponadto w sprawie Mikulić przeciwko Chorwacji, że ustalenie więzi filiacyjnej jest ważnym aspektem w rozwoju indywidualnej tożsamości. W rzeczywistości ETPC stwierdził, że dzieci mają żywotny interes, chroniony na mocy EKPC, w otrzymaniu informacji

[32] Konwencja o prawach dziecka z dnia 20 listopada 1989 r. [Organizacja Narodów Zjednoczonych, Seria Traktatów, vol. 1577, nr 31922, s. 167 (1995)].

[33] Konwencja o ochronie dzieci i współpracy w dziedzinie przysposobienia międzynarodowego z dnia 29 maja 1993 r., [Organizacja Narodów Zjednoczonych, Seria Traktatów, vol. 1870, nr 31922, s. 167 (1995)].

[34] ETPC, Sprawozdanie Komisji ETPC z dnia 13 listopada 1987 r. w sprawie Gaskin przeciwko Zjednoczonemu Królestwu (CE:ECHR:1987:1113REP001045483, § 89).

niezbędnych do odkrycia prawdy o ważnych aspektach ich tożsamości osobistej, co może istotnie wpływać na kształtowanie poczucia tożsamości jednostki [35]. Rok po tym wyroku ETPC w sprawie Odièvre przeciwko Francji wyraźnie stwierdził, że ludzie mają prawo do poznania swojego pochodzenia wynikające z zakresu pojęcia życia prywatnego [36].

88. Trybunał ten stwierdził jednak również, że prawo to nie ma charakteru absolutnego, musi być wyważone w konkretnych przypadkach z innymi prawami podstawowymi osób trzecich i interesem publicznym, a w konsekwencji państwa członkowskie korzystają z pewnego zakresu uznania [37].

89. W wyroku Jäggi przeciwko Szwajcarii ETPC powtórzył, że prawo skarżącego do poznania swojego pochodzenia genetycznego jest powiązane z prawem do tożsamości chronionym na mocy art. 8 EKPC [38]. W szczególności w wyroku tym ETPC wyważył prawo do poznania swojego pochodzenia genetycznego z prawem do poszanowania zmarłych. Wyjaśnił, że interes jednostki w poznaniu swojego pochodzenia genetycznego nie zmniejsza się wraz z wiekiem [39].

90. Następnie w wyroku Pascaud przeciwko Francji, ETPC, powtarzając prawo do poznania swojego pochodzenia, stwierdził, że władze francuskie nie przyznały wystarczającej wagi prawu pana Pascauda do poznania jego więzi filiacyjnej, ponieważ prawo krajowe nie oferowało żadnej drogi prawnej do pośmiertnego przeprowadzenia badań w razie braku żyjących krewnych, którzy mogliby wyrazić zgodę, co pozostawiło skarżącego bez skutecznego środka odwoławczego umożliwiającego ustalenie jego tożsamości [40].

91. W związku z tym, w oparciu o orzecznictwo ETPC dotyczące art. 8 EKPC, które Trybunał powinien wykorzystać do interpretacji art. 7 Karty na podstawie jej art. 52 ust. 3, mogę stwierdzić, że prawo do poznania swojego pochodzenia genetycznego jest prawem, które powinno zostać uznane przez Trybunał Sprawiedliwości. Jednocześnie jednak prawo to nie jest absolutne, lecz może być ograniczone, chociaż jego ograniczenie wymaga wyważenia go z innymi prawami i interesami wszystkich zaangażowanych osób trzecich, w tym z prawem do poszanowania ciała po śmierci.

2. Prawo do poszanowania ciała osoby zmarłej

92. W pytaniu drugim sąd odsyłający umieścił po jednej stronie prawo do poznania swojego pochodzenia na podstawie art. 7 Karty, a po drugiej stronie prawo do godności ludzkiej chronione na podstawie art. 1 Karty.

[35] Wyrok ETPC z dnia 7 lutego 2002 r. w sprawie Mikulić przeciwko Chorwacji (CE:ECHR:2002:0207JUD005317699, § 64). Zobacz w tym kontekście analizę R.J. Blauwhoff, Tracing down the historical development of the legal concept of the right to know one's origins. Has „to know or not to know" ever been the legal question?, *Utrecht law review*, vol. 4, issue 2, 2008, s. 107.

[36] Wyrok ETPC z dnia 13 lutego 2003 r. w sprawie Odièvre przeciwko Francji (CE:ECHR:2003:0213JUD004232698, § 44). W przedmiocie analizy włoskiego systemu prawnego i prawa do poznania swojego pochodzenia zob. S. Praduroux, The right to know one's genetic origins: a right in need of regulation, *The Italian law journal*, vol. 7, nr 2, 2021, s. 803–820.

[37] Wyrok ETPC z dnia 15 listopada 2016 r. w sprawie Dubská i Krejzová przeciwko Czechom (CE:ECHR:2016:1115JUD002885911, §§ 178, 179). Trybunał ten wyjaśnił, że co do zasady zakres uznania przyznany państwu zależy od wagi prawa jednostki wchodzących w grę. Jeśli prawo ma zasadnicze znaczenie dla intymnych lub kluczowych praw jednostki, zakres uznania jest wąski. Jeśli jednak nie ma konsensusu między krajami europejskimi w tej kwestii i rodzi ona pytania moralne lub etyczne, zakres uznania jest szerszy.

[38] Wyrok ETPC z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie Jäggi przeciwko Szwajcarii (CE:ECHR:2006:0713JUD005875700, § 25).

[39] Wyrok ETPC z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie Jäggi przeciwko Szwajcarii (CE:ECHR:2006:0713JUD005875700, § 40).

[40] Wyrok ETPC z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie Pascaud przeciwko Francji (CE:ECHR:2011:0616JUD001953508, § 67).

93. Uzasadnienie dla wywodzenia prawa do poszanowania ciała ludzkiego po śmierci z prawa do godności ludzkiej można odnaleźć w orzecznictwie francuskiej Conseil constitutionnel (rady konstytucyjnej). W dwóch wyrokach, z 2011 i 2024 roku, sąd ten uznał, że art. 16-11 francuskiego kodeksu cywilnego odzwierciedla wolę francuskiego ustawodawcy poszanowania ciała ludzkiego po śmierci jako kwestii godności ludzkiej. Sąd ten potwierdził konstytucyjność tego wyboru legislacyjnego pomimo jego ingerencji w prawo do poznania własnej tożsamości [41].

94. Prawo do godności ludzkiej jest jednak chronione poprzez art. 1 karty jako prawo absolutne [42], a zatem nie może być wyważane z innymi prawami [43].

95. Przeciwnie, prawo do poszanowania ciała ludzkiego po śmierci, nawet jeśli rozumiane jako wyraz wartości godności ludzkiej [44], nie powinno być kwalifikowane jako prawo absolutne chronione poprzez art. 1 Karty. W systemach prawnych, które chronią takie prawo, jego ograniczenie jest możliwe [45], jeżeli ograniczenie to jest konieczne dla ochrony innych praw lub interesów publicznych. We Francji, jak wyjaśnił rząd francuski, godność ciała ludzkiego po śmierci nie jest prawem absolutnym [46].

96. Jak może być rozumiany związek między prawem do godności ciała ludzkiego, które może być ograniczone, a godnością ludzką, która, rozumiana jako prawo podstawowe na mocy karty, jest absolutna?

97. Wyjaśnienia dotyczące Karty w przedmiocie jej art. 1 wskazują, że godność ludzka jest nie tylko prawem podstawowym samym w sobie, ale stanowi rzeczywistą podstawę innych praw podstawowych [47].

98. W tym sensie pewne inne prawa zawarte w Karcie, takie jak prawo do poszanowania życia prywatnego (wyrażone w art. 7 Karty), prawo do życia (wyrażone w art. 2 Karty) lub prawo do wolności wypowiedzi i informacji (wyrażone w art. 11 Karty) mogą być rozumiane jako bardziej konkretne przejawy godności ludzkiej jako zasady wyrażonej w karcie i wartości wyrażonej

41 Zobacz Décision nº 2011-173 QPC du 30 septembre 2011 (decyzja nr 2011-173 QPC z dnia 30 września 2011 r.) Conseil constitutionnel (rady konstytucyjnej) i Décision nº 2024-1110 QPC du 31 octobre 2024 (decyzja nr 2024-1110 QPC z dnia 31 października 2024 r) Conseil constitutionnel (rady konstytucyjnej).

42 Pojęcie prawa „absolutnego" oznacza, że prawo to będzie zawsze nadrzędne w stosunku do jakiegokolwiek innego prawa, czyli innymi słowy, nie może być wyważane z innymi prawami w konkretnych sytuacjach. Dlatego też niektórzy autorzy wolą przypisywać prawu do godności ludzkiej wartość względną, a nie absolutną. Zobacz na przykład R. Alexy, Human dignity and proportionality analysis, *Espaço jurídico journal of law*, vol. 16, nr 3, 2015, s. 83.

43 Nawet jeśli większość systemów konstytucyjnych, które wprost chronią prawo do godności ludzkiej, uznaje to prawo za prawo względne, Karta, podobnie jak niemiecka konstytucja, traktuje prawo do godności ludzkiej jako prawo absolutne. Konsekwencją opowiedzenia się za absolutną ochroną godności ludzkiej w niemieckim porządku konstytucyjnym było przypisanie temu prawu wąskiego znaczenia i zakresu. W tym kontekście zobacz D. Grimm, Dignity in a legal context: dignity as an absolute right, w: C. McCrudden (ed.), *Understanding human dignity*: *Proceedings of the British Academy: themed volumes of essays in the humanities and social sciences*, vol. 192, s. 381.

44 W przedmiocie różnicy między prawem człowieka jako wartością a jako prawem zob. A. Barak, Human dignity: the constitutional value and the constitutional rights, w: McCrudden (ed.), *Understanding human dignity*: *Proceedings of the British Academy: themed volumes of essays in the humanities and social sciences*, vol. 192, s. 363

45 Wynika to jednoznacznie z analizy 25/002 sporządzonej przez Dyrekcję Badań i Dokumentacji Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w styczniu 2025 r. Analiza ta dotyczyła systemów prawnych 13 państw członkowskich.

46 Podczas rozprawy rząd francuski wyjaśnił, że ani francuski kodeks cywilny ani orzecznictwo Conseil constitutionnel (rady konstytucyjnej) nie przypisują wartości absolutnej poszanowaniu ciała ludzkiego po śmierci. Istnieją różne sytuacje, jak na przykład postępowanie karne, dozwolone przez prawo francuskie, w których ekshumacja w celu pośmiertnego pobrania próbek genetycznych może być legalnie przeprowadzona bez zgody udzielonej za życia osoby, której dotyczy. Oznacza to, że zgodnie z prawem francuskim zarówno prawo do poszanowania ciała ludzkiego, jak i prawo do wyrażenia zgody na pobranie próbek do profilowania genetycznego mogą być ograniczone w uzasadnionych celach.

47 Wyjaśnienia dotyczące Karty praw podstawowych (Dz.U. 2007, C 303, s. 17) (zwane dalej „wyjaśnieniami").

w art. 2 TUE. Te przejawy godności ludzkiej nie są absolutne [48] i mogą być ograniczone, jeżeli jest to konieczne do osiągnięcia innych uzasadnionych celów lub do ochrony innych względnych praw podstawowych.

99. Jednakże, jeżeli ograniczenie prawa wyrażającego godność ludzką nie może zostać uzasadnione w danej sytuacji, godność ludzka chroniona na mocy art. 1 Karty musi zostać uznana za naruszoną [49]. Można to wywnioskować na podstawie wyjaśnień, zgodnie z którymi godność człowieka jest częścią istoty innych praw ustanowionych w karcie i wobec tego musi być respektowana, nawet jeśli te inne prawa są ograniczone. Tak właśnie może być rozumiany absolutny charakter prawa do godności ludzkiej z art. 1 Karty [50].

100. Krótko mówiąc, nie próbując wypracować kompleksowej teorii dotyczącej godności ludzkiej w prawie Unii, moim zdaniem pojęcie godności ludzkiej można rozumieć na dwa sposoby. Z jednej strony istnieje istota godności ludzkiej, która objęta jest ochroną absolutną. Z drugiej strony istnieje „obszar peryferyjny oddziaływania godności ludzkiej", w którym możliwe jest wyważenie z innymi kolidującymi prawami [51].

101. Oprócz przejawów godności ludzkiej, które są wyraźnie chronione przez Kartę, mogą istnieć inne przejawy godności ludzkiej. W tym sensie możliwe jest wywiedzenie prawa do poszanowania ciała ludzkiego po śmierci z prawa do poszanowania godności ludzkiej. Prawo to może być również rozumiane jako wyraz prawa do prywatności zapisanego w art. 7 Karty.

102. Trybunał nie miał jeszcze okazji rozstrzygnąć, czy takie prawo istnieje jako prawo podstawowe na poziomie prawa pierwotnego Unii. Jednakże w sprawie Memoria i Dall'Antonia Trybunał stwierdził, że cel ochrony szacunku należnego pamięci o zmarłych może stanowić nadrzędny wzgląd interesu ogólnego [52]. W opinii w tej sprawie rzecznik generalny M. Campos Sánchez-Bordona wyraził zdanie, że posiadana przez osobę zmarłą za jej życia godność może znaleźć stosowne, prawnie chronione odzwierciedlenie po jej śmierci [53].

103. Ważną pomocą w określaniu treści praw podstawowych Unii jest analiza porównawcza systemów konstytucyjnych państw członkowskich [54].

[48] Jedynym absolutnym przejawem godności ludzkiej, wyraźnie chronionym przez Kartę, jest zakaz tortur oraz nieludzkiego i poniżającego traktowania albo karania, zagwarantowany w art. 4 Karty. Zobacz w tym kontekście wyroki: z dnia 5 kwietnia 2016 r., Aranyosi i Căldăraru (C-404/15 i C-659/15 PPU, EU:C:2016:198, pkt 85); z dnia 19 marca 2019 r., Jawo (C-163/17, EU:C:2019:218, pkt 78); z dnia 17 października 2024, Ararat (C-156/23, EU:C:2024:892, pkt 36).

[49] W tym kontekście zobacz moja opinia w sprawie Komisja/Węgry (Wartości Unii Europejskiej) (C-769/22, EU:C:2025:408, pkt 134–137).

[50] Zobacz w tym kontekście C. Dupré, Article 1 – Human dignity, w: S. Peers i in., *The EU Charter of Fundamental Rights. A Commentary*, wydanie drugie, Bloomsbury 2021, s. 18. Autor twierdzi, że „bardziej pomocne jest rozumienie nienaruszalności godności jako zobowiązania Unii Europejskiej do zrobienia wszystkiego, co możliwe, aby uniknąć naruszenia godności ludzkiej. W tym sensie nienaruszalność godności staje się aksjomatyczną podstawą całej Unii Europejskiej, odzwierciedlając »niezbywalne i święte prawa człowieka« z francuskiej Deklaracji Praw Człowieka i Obywatela z 1789 roku".

[51] Zobacz w tym kontekście S. Heselhaus, R. Hemsley, Human dignity and the European Convention on Human Rights, w: P. Becchi, K. Mathis (ed.), *Handbook of human dignity in Europe*, Springer 2019, s. 987.

[52] Wyrok z dnia 14 listopada 2018 r., Memoria i Dall'Antonia (C-342/17, EU:C:2018:906, pkt 57).

[53] Opinia w sprawie Memoria i Dall'Antonia (C-342/17, EU:C:2018:479, przypis 44).

[54] K. Lenaerts, K. Gutmann, Comparative law method and the European Court of Justice: Echoes across the Atlantic, *The American journal of comparative law*, vol. 64, issue 4, 2016, s. 841–864.

104. W tym względzie analiza sporządzona przez Dyrekcję Badań i Dokumentacji Trybunału [55] wykazała, że wszystkie państwa członkowskie objęte analizą uznają, że ciało ludzkie zasługuje na szacunek po śmierci, nawet jeśli kwestia ta niekoniecznie jest rozumiana jako prawo podstawowe. W procesie wyważania brane są pod uwagę prawa osoby zmarłej, ale prawo do poznania swojego pochodzenia wydaje się być powszechnie uważane za prawo nadrzędne [56].

105. Na podstawie tej analizy porównawczej stwierdzam, że prawo do poszanowania ciała ludzkiego po śmierci istnieje jako ogólna zasada prawa Unii, która może zostać rozwinięta jako przejaw godności ludzkiej. Kwestia ta powinna być zatem brana pod uwagę przy podejmowaniu decyzji, czy zezwolić na ekshumację zwłok w celu zaspokojenia prawa do poznania swojego pochodzenia, chronionego jako część prawa do życia prywatnego na mocy art. 7 Karty.

3. Wyważenie prawa do poznania swojego pochodzenia z prawem do poszanowania ciała ludzkiego

106. Kwestia podniesiona w drugim pytaniu prejudycjalnym zadanym przez sąd krajowy dotyczy tego, czy wyważenie tych dwóch praw zgodnie z Kartą pozwala na interpretację rozporządzenia 2020/1783, zgodnie z którą pobranie próbki genetycznej ze zwłok ludzkich po ekshumacji może być przedmiotem wniosku o przeprowadzenie dowodu w ramach transgranicznej współpracy sądowej na potrzeby procedury ustalenia ojcostwa.

107. Mimo że zarówno w wyroku Jäggi przeciwko Szwajcarii [57], jak i w wyroku Pascaud przeciwko Francji [58] ETPC opowiedział się za prawem do poznania swojego pochodzenia, nie oznacza to, że prawo to zawsze przeważa nad prawem do poszanowania ciała ludzkiego po śmierci. Należy dokonać wyważenia z uwzględnieniem okoliczności każdej konkretnej sprawy i starannie ważąc wszystkie interesy w sprawie [59].

108. Nic nie wskazuje na to, że równowaga, do której doszedł sąd włoski zgodnie z prawem włoskim w niniejszej sprawie, jest zabroniona przez Kartę. Wydaje się, że sąd ten uwzględnił inne możliwości ustalenia ojcostwa i zawnioskował o ekshumację i pobranie próbek genetycznych od domniemanego ojca tylko w drodze ostateczności.

109. To, że sędzia francuski lub sędzia jakiegokolwiek innego państwa, kierując się własnym prawem krajowym, mógł dojść do innego wyniku, nie wpływa na wniosek, że równowaga, do której doszedł sędzia włoski, wydaje się akceptowalna z punktu widzenia Karty.

[55] Zobacz analiza 25/002 sporządzona przez Dyrekcję Badań i Dokumentacji Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w styczniu 2025 r.

[56] Oprócz Republiki Francuskiej innym wyjątkiem może być Republika Cypryjska.

[57] Wyrok ETPC z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie Jäggi przeciwko Szwajcarii (CE:ECHR:2006:0713JUD005875700, §§ 43, 44).

[58] Wyrok ETPC z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie Pascaud przeciwko Francji (CE:ECHR:2011:0616JUD001953508, § 68).

[59] Zobacz wyroki ETPC: z dnia 13 lipca 2006 r. w sprawie Jäggi przeciwko Szwajcarii (CE:ECHR:2006:0713JUD005875700, §§ 38, 39); z dnia 16 czerwca 2011 r. w sprawie Pascaud przeciwko Francji (CE:ECHR:2011:0616JUD001953508, §§ 59, 60).

110. Trybunał wyjaśnił już, że państwa członkowskie mogą różnie rozumieć godność człowieka lub ogólniej inne prawa zawarte w Karcie, o ile szanują istotę tych praw [60]. Dopóki na poziomie Unii nie nastąpi harmonizacja pewnych kwestii, dla których prawodawca unijny dokona wyboru odpowiedniej równowagi, rozwiązania przyjęte przez różne państwa członkowskie mogą się różnić [61].

111. Prawodawca unijny nie przyjął (jeszcze) wspólnych norm regulujących dopuszczalne dowody w postępowaniu cywilnym, a konkretnie wspólnych zasad regulujących procedury dowodzenia ojcostwa w sytuacji, gdy rodzic nie żyje. Rozwiązania włoskie i francuskie mogą się w tym zakresie różnić i być stosowane tak długo, jak długo wybrana równowaga nie narusza istoty jednego z praw leżących na szali.

112. Na podstawie powyższego proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytanie drugie, stwierdzając, że Karta nie zakazuje sądowi państwa członkowskiego wystąpienia na podstawie rozporządzenia 2020/1783 z wnioskiem o przeprowadzenie dowodu poprzez pośmiertne pobranie próbek genetycznych, nawet jeżeli osoba zmarła nie wyraziła za życia zgody na takie pobranie.

V. Wnioski

113. Proponuję, aby Trybunał odpowiedział na pytania zadane we wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym złożonym przez tribunal judiciaire de Chambéry (sąd w Chambéry, Francja) w sposób następujący:

1) Artykuł 12 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2020/1783 z dnia 25 listopada 2020 r. w sprawie współpracy między sądami państw członkowskich przy przeprowadzaniu dowodów w sprawach cywilnych lub handlowych

   nie pozwala wezwanemu sądowi krajowemu odmówić wykonania wniosku o przeprowadzenie dowodu z tego powodu, że procedura określona w tym wniosku jest sprzeczna z podstawowymi zasadami prawa krajowego państwa wezwanego.

2) Karta praw podstawowych Unii Europejskiej

   nie zakazuje sądowi państwa członkowskiego wystąpienia na podstawie rozporządzenia 2020/1783 z wnioskiem o przeprowadzenie dowodu poprzez pośmiertne pobranie próbek genetycznych, nawet jeżeli osoba zmarła nie wyraziła za życia zgody na takie pobranie.

[60] Najbardziej znaną sprawą w tym kontekście jest sprawa Omega, w której Trybunał zaakceptował jako uzasadnienie ograniczenia swobody świadczenia usług cel porządku publicznego w Niemczech oparty na ochronie godności ludzkiej, który był rozumiany w tym państwie inaczej niż pojęcie to było postrzegane w tej samej sytuacji w innych państwach członkowskich. Niemiecka konstytucyjna koncepcja godności ludzkiej była interpretowana jako zakazująca wykorzystywania do celów handlowych gier polegających na symulowanym zabijaniu istot ludzkich, co nie miało miejsca w innych państwach członkowskich. Wyrok z dnia 14 października 2004 r., Omega (C-36/02, EU:C:2004:614).

[61] Jeśli jednak prawodawca unijny zharmonizował daną kwestię na poziomie Unii, państwa członkowskie nie mogą stosować standardu ochrony praw podstawowych gwarantowanego przez ich konstytucje, nawet jeśli standard ten jest wyższy niż wybrany przez prawodawcę unijnego, ponieważ podważyłoby to zasadę pierwszeństwa prawa Unii. Zobacz wyrok z dnia 26 lutego 2013 r., Melloni (C-399/11, EU:C:2013:107, pkt 56–58).